

ستیزین طعم عدالت در دوران ظهور

ستیزی است، بدون پاسخ و جواب
نماند.

با رستاخیز مهدی علیه السلام، ظلم و ستم
به دیار عدم آهنگ سفر کرده و جای
خود را به عدل و داد می سپارد و
عدالت اجتماعی فراگیر شده و ثمره
تلاش و کوشش انبیاء و اولیاء به بار
نشسته و مردم طعم شیرین عدالت را
می چشند.

امام زمان علیه السلام بعد از تولد چنین
دعا کردند: «... اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي مَا وَعَدْتَنِي، وَ
أَتِمِّمْ لِي أَمْرِي، وَ تَبَيِّتْ وَ طَأْتِي، وَ اَمْلَأِ الْأَرْضَ
لِي عَدْلًا وَ قِسْطًا؛ خداوند! آنچه را که به

در نگاه نخست چنین به نظر
می رسد که پاک ساختن زمین از ظلم،
ستم، گناه و معصیت، و برچیدن بساط
طاغوت ها و ستمگران ناممکن است و
گویا زمین و زمینیان با گناه و ظلم خو
گرفته و مظلومان عالم فریاد رسی
ندارند، تا حق آن ها را از ظالمان و
طاغیان بستاند. گوئیا جهان به تحمل
وجود شوم ستم پیشگان عادت کرده
است؛ تا جایی که بشر دوره ای را سراغ
ندارد که در آن، جامعه جهانی خالی از
ستم و ستمگران باشد.

از سوی دیگر حکمت خداوند بر
این تعلق گرفته است که زندگانی انسان
بر اساس فطرت خدا دادی جاری شده
و شالوده آن، که عدالت خواهی و ظلم

۱- اکمال الدین و اتمام النعمه، ج ۲، ص ۴۲۸؛
بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۱۳.

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ؛ اگر از دنیا جز یک روز باقی نمانده باشد، خداوند آن روز را طولانی گرداند، تا مردی از فرزندان من خروج کند، پس زمین را از عدل و داد پُر کند، همانگونه که از ظلم و ستم پُر شده باشد. این چنین از پیامبر ﷺ شنیدم.»

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: «أَمَّا وَاللَّهِ كَيْدُ خَلْقِ الْقَائِمِ عَلَيْهِمْ عَذَابٌ جَوْفُ بُيُوتِهِمْ كَمَا يَدْخُلُ الْحَرُّ وَالْقُرُّ؛ به خدا قسم که عدالت خود را در درون خانه‌های مردم وارد می‌کند همانگونه که سرما و گرما داخل می‌شود.»

امام رضا عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: «إِذَا خَرَجَ وَصَّعَ مِيزَانَ الْعَدْلِ بَيْنَ النَّاسِ، فَلَا يَظْلِمُ أَحَدٌ أَحَدًا؛ آنگاه که خروج کند، ترازوی عدل را در بین مردم می‌نهد، پس هیچکس به دیگری ظلم نمی‌کند.»

ارزش عدالت

عدالت از اصول مهم و از تعالیم و اهداف عمده اسلام است. در

من وعده دادی محقق ساز و امر [حکومت عدالت گستر جهانی] مرا به کمال برسان و گام‌های مرا استوار بدار و زمین را به وسیله من از عدل و داد پُر ساز.»

در احادیثی که درباره قیام مهدی عَلَيْهِ السَّلَام آمده است دعوت به توحید و مبارزه با شرک و کفر اعتقادی، به اندازه ایجاد عدالت و اجرای آن، مورد تأکید قرار نگرفته است. علت این امر را باید در نیاز عمده جامعه بشری به برقراری عدالت و گسترش دادگری در این زمان دانست.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَام حَكَمَ بِالْعَدْلِ وَازْتَمَعَ الْجَوْرُ فِي أُنْيَامِهِ وَأَمَّتْ بِهِ السَّبِيلُ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ بَرَكَاتِهَا وَرَدَّ كُلُّ حَقٍّ إِلَى أَهْلِهِ؛ هرگاه قائم قیام کند، به عدل حکم می‌کند و در ایام او جور مرتفع شود و به وسیله او راه‌ها امن گردد، زمین برکاتش را خارج می‌سازد و هر حقی به صاحبش برگردانده می‌شود.»

امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: «أَلَوْ كُنْتُمْ يَنْبِقُ مِنَ الدُّنْيَا الْيَوْمَ وَاحِدًا لَطَوَّلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ وَنْدِي فَيَمْلَأُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلِئَتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا، كَذَلِكَ

۱- بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۳۸؛ ارشاد، ص ۳۳۴.

۲- اکمال الدین و اتمام النعمة، ج ۱، ص ۳۱۸.

۳- غیبت نعمانی، ص ۱۵۹؛ اثبات الهداة، ج ۳، ص ۵۴۴؛ بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.

۴- کمال الدین، ص ۳۷۲؛ بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۲۱.

را با دلایل آشکار فرستادیم و با آنها کتاب و ترازو فرود آوردیم تا مردم به عدالت برخیزند.»

بر اساس این آیه، فرستادن رسولان الهی و کتاب‌های آسمانی برای تحقق عدالت در جامعه بشری است.

در جامعه اسلامی همه افراد در برابر بیت المال و امکانات عمومی مساوی اند و هیچ عامل نژادی و سوابق مبارزاتی و انتساب به افراد یا گروه‌های صاحب نفوذ و قدرت، مانع اجرای عدالت نمی‌شود و لذا گریزگاه قانونی در جامعه اسلامی وجود ندارد.

ائمه اطهار علیهم‌السلام که مفسران واقعی قرآن کریم هستند نیز در کلمات نورانی خود بر مسأله عدالت تأکید ورزیده‌اند. به عنوان نمونه چند فراز از گفتار آنان را در ذیل می‌آوریم:

۱ - امام صادق علیه‌السلام فرمود: روزی امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام به خلیفه دوم

دستورات اسلامی، انسان‌ها مأمور شده‌اند که در تمام ابعاد زندگی خود (فردی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، و نیز در گفتار، رفتار و کردار) عدالت را رعایت کرده و آن را سر لوحه کارهای خود قرار دهند.

قرآن کریم در آیات متعددی ارزش و اهمیت عدالت را بیان کرده و به آن سفارش نموده است که در ذیل نمونه‌هایی از این آیات بیان می‌شود:

۱ - «اغْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى»^۱؛ عدالت ورزید که عدل به تقوی نزدیکتر است.»

«وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا»^۲؛ «وقتی سخن گفتید به عدالت سخن گوید.»

۲ - «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ»^۳؛ «حقیقتاً خداوند به عدل و احسان امر می‌کند.»

۳ - «وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَنْ لَا تَعْدِلُوا إِغْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى»^۴؛ «و البته نباید بدی گروهی شما را بر آن دارد که عدالت نکنید. عدالت کنید که آن به تقوا نزدیکتر است.»

۴ - «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»^۵؛ «به راستی [ما] پیامبران خود

۱- مائده/ ۱۱.

۲- انعام/ ۱۵۳.

۳- النحل/ ۹۲/۱.

۴- مائده/ ۸.

۵- الحديد/ ۲۵.

مجموعه آئین‌های دین آگاه کن. امام فرمود: سخن حق و داوری طبق عدالت و وفای به عهد. این‌ها همه آئین‌های دین است.»

تحقق عدالت به دست مهدی علیه السلام

لازمه تحقق عدالت اجتماعی، از بین رفتن ناهنجاری‌ها و مفاسد اجتماعی است. حضرت مهدی علیه السلام در حکومت جهانی خود با این مفاسد مبارزه کرده و معضلات و مشکلات جامعه را برطرف می‌کند. در ذیل به چند روایت که بیانگر مفاسد و بی عدالتی در دوران غیبت است اشاره می‌شود:

۱- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «وَذَلِكَ عِنْدَ مَا تَصِيرُ الدُّنْيَا هَرَجًا وَمَرَجًا، وَيُغَارُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ، فَلَا الْكَبِيرَ يَرْحَمُ الصَّغِيرَ، وَلَا الْقَوِيَّ يَرْحَمُ الضَّعِيفَ، فَحَيْثُمَا يَأْذَنُ اللَّهُ لَهُ بِالْخُرُوجِ؟»

و آن (قیام قائم علیه السلام) در هنگامی است که دنیا دچار آشفتگی می‌گردد و مردمان به یکدیگر می‌تازند، نه

فرمودند: «ثَلَاثٌ إِنْ حَفِظْتَهُنَّ وَ عَمِلْتَ كَفْتِكَ مَا سِوَاهُنَّ، وَإِنْ تَرَكْتَهُنَّ لَمْ يَنْفَعَكَ شَيْءٌ سِوَاهُنَّ؛ سه چیز است که اگر از آن‌ها حفاظت کرده و به آن‌ها عمل کنی تو را از غیر آن‌ها بی‌نیاز می‌کند و اگر آن‌ها را ترک کنی، غیر آن‌ها سودی به تو نمی‌رساند.»

خلیفه پرسید: آن سه چیز کدامند؟ حضرت فرمودند: «إِقَامَةُ الْحُدُودِ عَلَى الْقَرِيبِ وَالْبَعِيدِ، وَالْحُكْمُ بِكِتَابِ اللَّهِ فِي الرِّضَا وَالسَّخَطِ، وَالْقِسْمُ بِالْعَدْلِ بَيْنَ الْأَخْمَرِ وَالْأَسْوَدِ...؛ اجرای حدود بر نزدیک و دور (آشنا و بیگانه)، و حکم کردن به کتاب خدا در حال خرسندی و خشم، و تقسیم عادلانه بین سیاه و سرخ...»

۲- امام علی علیه السلام به فرزندش امام حسین علیه السلام فرمود: «أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرِ وَبِالْعَدْلِ عَلَى الصَّدِيقِ وَالْعَدُوِّ؛ تو را به تقوای الهی در حال غنا و تنگدستی و رعایت عدالت با دوست و دشمن سفارش می‌کنم.»

۳- ابو مالک می‌گوید:

«قُلْتُ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ علیه السلام أَخْبِرْنِي بِجَمِيعِ شَرَائِعِ الدِّينِ. قَالَ: قَوْلُ الْحَقِّ، وَالْحُكْمُ بِالْعَدْلِ، وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ، هَذِهِ جَمِيعُ شَرَائِعِ الدِّينِ؛ به امام سجاد علیه السلام گفتم: مرا از

۱- التمهيد، ج ۶، ص ۲۲۷، ح ۵۴۷؛ دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۴۴۳، ح ۱۵۴۳.

۲- تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۷۹.

۳- بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۸۰.

حکمت خداوند

بر این تعلق گرفته است

که زندگانی انسان

براساس فطرت خدادادی

جاری شده و شالوده آن،

که عدالت خواهی

و ظلم ستیزی است، بدون

پاسخ و جواب نماند.

آل اسلامی را بر مبنای فرهنگ ناب محمدی ﷺ تشکیل می دهد. در ذیل به چند روایت که بیانگر عملکرد حضرت مهدی ﷺ در دوران ظهور و ویژگی های این زمان است اشاره می شود:

۱- امام صادق ﷺ درباره دوران ظهور می فرماید: «وَيُحْسِنُ حَالَ عَامَّةِ الْعِيَادِ، وَيَجْمَعُ اللَّهُ الْكَلِمَةَ، وَيُؤَلِّفُ بَيْنَ قُلُوبِ مُخْتَلِفَةٍ، وَلَا يَفْضِي اللَّهُ (عَزَّ وَجَلَّ) فِي أَزْضِهِ، وَيُقَامُ حَدُودُ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ، وَيُرَدُّ اللَّهُ الْحَقَّ

بزرگسال به خردسال رحم می کند، و نه قدرتمند به ناتوان، در این هنگام خداوند به او (امام غایب) اجازه خروج می دهد.»

۲- امام صادق ﷺ درباره دوران غیبت امام عصر می فرماید: «وَرَأَيْتَ الرَّبَّيَا ظَاهِرًا لَا يُعَيَّرُ؛ مِثْلَ مِثْلِي فِي بَيْنِي وَبَيْنَ أَشْكَارِ اسْتِ وَ سِرِّهِمْ نَمِي شُود.»

۳- همچنین آن حضرت درباره این دوران فرمود: «وَرَأَيْتَ الْوِلَايَةَ قَبَالَهَ لِمَنْ زَادَ؛ مِثْلَ مِثْلِي فِي وَلايَةِ (مَسْؤُولِيَةِ وَ پُستِها) در دست کسانی است که رشوه بیشتری می دهند.»

در نگرش به مجموعه این احادیث و احادیث دیگری که در تبیین و ترسیم دوران پیش از ظهور رسیده است، به این نکته پی می بریم که بزرگترین بحران در حیات انسانی پیش از ظهور، نبود عدالت اجتماعی است.

حضرت مهدی ﷺ در دوران حکومت جهانی خویش با کلیه معضلات اجتماعی که دامنگیر جامعه جهانی است، مبارزه کرده و جهان را از لوٹ آن ها پاک می نماید، و جامعه ایده

۱- منتخب الاثر، ص ۴۲۹.

۲- بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۵۷.

إِلَى أَهْلِهِ؛ حال عموم مردم را بهبود بخشد، و خداوند وحدت کلمه پدید آورد، و بین قلب‌های پراکنده الفت ایجاد کند، و خداوند در زمین معصیت نشود، و حدود الهی میان مردم اجرا شود و خداوند حق را به اهلش باز گرداند.»

۲- همچنین آن حضرت فرمود: «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا... أُنَى يُحِبُّهَا اللَّهُ بِعَدْلِ الْقَائِمِ عِنْدَ ظُهُورِهِ بَعْدَ مَوْتِهَا بِجَوْرِ أَيْمَتِهِ الضَّلَالِ»؛ [خداوند در قرآن می‌فرماید:] «بدانید که خداوند زمین را پس از مردنش زنده می‌گرداند» یعنی خداوند زمین را با عدل قائم در رستاخیز ظهور او زنده می‌گرداند، پس از آنکه از ستم فرمانروایان ضلالت مرده باشد.»

۳- امام صادق علیه السلام فرمود: «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ حَكَمَ بِالْعَدْلِ وَازْتَفَعَ الْجَوْرَ فِي أَيَّامِهِ وَآمَنَتْ بِهِ السُّبُلُ»؛ هنگامی که قائم قیام کند، بر اساس عدالت حکم می‌کند و ظلم و جور در دوران او برچیده می‌شود و راه‌ها در پرتو وجودش امن می‌گردد.»

۴- امام باقر علیه السلام درباره عملکرد حضرت مهدی علیه السلام در دوران ظهور فرمود: «وَيُوسِّعُ الطَّرِيقَ الْأَعْظَمَ قَبْصِيرَ سِتِّينَ ذِرَاعًا وَ يَهْدِمُ كُلَّ مَسْجِدٍ عَلَى الطَّرِيقِ وَيَسُدُّ كُلَّ كُفْرَةٍ

إِلَى الطَّرِيقِ وَكُلَّ جَنَاحٍ وَكَنْفٍ وَ مِيزَابٍ إِلَى الطَّرِيقِ»؛ جاده بزرگ و اصلی را توسعه می‌دهد تا به ۶۰ ذراع برسد و تمام مساجدی را که در مسیر قرار دارند خراب می‌کند و تمام دریچه‌هایی که به راه‌ها گشوده می‌شود می‌بندد و بالکن‌ها و فاضلاب‌ها و ناودان‌هایی که در راه [عبور مردم] باز می‌شود می‌بندد.»

۵- امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «إِذَا قَامَ قَائِمُ أَهْلِ النَّبِيِّ قَسَمَ بِالسَّوِيَّةِ وَعَدَلَ فِي الرَّعِيَّةِ»؛ هنگامی که قیام کننده اهل بیت علیهم السلام قیام کند، به صورت مساوی تقسیم می‌کند و در میان رعیت به عدالت رفتار می‌کند.»

۶- در دعای ندبه می‌خوانیم: «مَتَى تَرَيْنَا وَتَرِيكَ وَ قَدْ كَثُرَتْ لِيَاكُمُ النَّصْرُ تَرِي... وَ قَدْ مَلَأَتِ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ أَذَقَتْ أَغْدَاكَ هَوَانًا وَ عِقَابًا»؛ کی ما را می‌بینی و ما هم تو را ببینیم در حالی که پرچم پیروزی را بپا داری... و زمین را با عدل پر کرده باشی و به دشمنان خواری و عذاب را چشاندی باشی.»

۱- اکمال‌الدین و اتمام النعمة، ج ۲، ص ۶۴۶.

۲- غیبت نعمانی، ص ۲۵.

۳- بحار الأنوار، ج ۱۳، ص ۱۸۰، (طبع قدیم).

۴- همان، ص ۱۸۶.

۵- بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۵۱، ح ۱۰۳.